

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СЛОВАЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

Петріца Н.М.

ІСТОРІЯ ЧЕСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ

**Методичні рекомендації
до проведення практичних занять**

Ужгород – 2023

**MINISTERSTVO ŠKOLSTVI A VĚDY UKRAJINY
STÁTNI VYSOKÁ ŠKOLA
UŽHORODSKÁ NÁRODNÍ UNIVERZITA
FILOLOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA SLOVENSKÉ FILOLOGIE**

Natálie Petrica

DĚJINY ČESKÉ LITERÁRNÍ KRITIKY

**Metodická příručka
pro studenty oddělení bohemistiky**

Užhorod 2023

УДК 821.162.3.9 (076)

ББК Ш 5 (4Чех) я 73

П-30

Петрица Н.М. Історія чеської літературної критики: методичні рекомендації до проведення практичних занять для студентів 3 курсу ОПШ «Чеська мова та література» ОС бакалавр галузі знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації 035.038. «Слов'янські мови та літератури (переклад включно) перша - чеська».

Упорядник: к.ф.н., доц. Петрица Н.М.

Рецензент: Ліхтей Т.В. – кандидат філологічних наук,
доцент кафедри словацької філології

Обговорено і затверджено на засіданні кафедри словацької філології
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
«10» лютого 2023 р., протокол №5.

Рекомендовано до друку Вченою радою філологічного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
«20» лютого 2023 р., протокол № 5.

OBSAH

Úvod.....	4
Témata praktických cvičení.....	5
1. Kritika v době národního obrození.....	5
2. Kritika v době romantismu.....	6
3. Kritika ve 2. pol. 19. století.....	7
4. Kritika přelomu století.....	8
5. Kritika poč. 20. století - personalistická	8
6. Kritika za První republiky.....	9
7. Kritika za okupace a po roku 1945.....	10
Témata referátů	11
Seznam doporučené literatury	12

ÚVOD

Kurz *Dějiny české literární kritiky* seznamuje studenty s vývojem české literární kritiky od národního obrození do současnosti (prostřednictvím významných literárněkritických statí z daných období se zároveň studenti seznamují s výraznými literárněkritickými osobnostmi), s proměnami literárněkritických žánrů, metod, kritického myšlení, s významnými osobnostmi literární kritiky, uměleckými směry, jimiž procházela, periodiky, do nichž literární kritici přispívali, Kurs je rozdělen do dvou modulů: Česká literární kritika 19. století (modul č. 1), Česká literární kritika 20. století (modul č.2).

Semináře se soustředí na analýzu a interpretaci kritických textů. Základní metodou je práce s textem a jeho výklad. Na semináře studenti také připravují písemné referáty.

TÉMATA PRAKTICKÝCH CVIČENÍ

Modul č.1.

Tema 1.

LITERÁRNÍ KRITIKA JAKO VLITERÁRNĚVĚDNÁ DISCIPLINA.

KRITIKA V DOBĚ NÁRODNÍHO OBROZENÍ

1. Co je to literatura; literární věda – její rozdělení a vývoj
2. Rozbor literárních památek za osvícenství. *Gelasius Dobner*, editor starých českých památek. kritika *Kroniky české* V. Hájka.
3. Klasik české kritiky je J. Dobrovský. Základní díla Dobrovského *Dějiny české řeči a literatury*.
4. Preromantismus. příručka teorie literatury a slohu *Slovesnost aneb Sbíрку příkladů s krátkým pojednáním o slohu a Historii literatury české aneb Soustavném přehledu spisů českých s krátkou historií národu, osvícení a jazyka* J.Jungmanna.
5. F. Palacký, spisek *Počátkové českého básnictví, obzvláště prozodie* (1818).

Povinná studijní literatura

1. HAMAN, Aleš. Nástin dějin české literární kritiky. 1. vyd. Jinočany: H & H, 2000. 131 s.
2. HRTÁNEK, Petr, ed. Antologie textů k dějinám české literární kritiky: (XIX. století). Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. 179 s. Studijní texty.
3. JANOUŠEK, Pavel. Vymezení klíčových rolí a hracího pole; Role kritika, in též *Černá kočka, aneb, Subjekt znalce v myšlení o literatuře a jeho komunikační strategie*. Praha: Academia, 2012, s. 126-153.

Tema 2

LITERÁRNÍ KRITIKA V DOBĚ ROMANTISMU

1. První kritikové *Máje*
2. Kritika *biedermeieru*. Kritika Tylova *Posledního Čecha*
3. Karel Sabina *Úvod povahopisném*

Povinná studijní literatura

1. HAMAN, Aleš. Nástin dějin české literární kritiky. 1. vyd. Jinočany: H & H, 2000. 131 s.
2. HRTÁNEK, Petr, ed. Antologie textů k dějinám české literární kritiky: (XIX. století). Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. 179 s. Studijní texty.
3. Karel Havlíček Borovský: Kapitola o kritice, in Antologie textů k dějinám české literární kritiky (XIX. století). Vyd. 2. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. 180 s. Studijní texty. s. 63-71
4. JANOUSEK, Pavel. Historické intermezzo: Havlíček a Tyl, in týž Černá kočka, aneb, Subjekt znalce v myšlení o literatuře a jeho komunikační strategie. Praha: Academia, 2012, s. 153-166.

Tema 3

LITERÁRNÍ KRITIKA VE 2. POL. 19. STOLETÍ.

Májovci.

Obhajoba májovské Janem Nerudou.

Vítězslav Hálek a jeho publicistika.

Novoromantické kolem Ruchu, Lumíru, Květů

Eliška Krásnohorská. *Umění pro národ?*

Povinná studijní literatura

1. HAMAN, Aleš. Nástin dějin české literární kritiky. 1. vyd. Jinočany: H & H, 2000. 131 s.
2. HRTÁNEK, Petr, ed. Antologie textů k dějinám české literární kritiky: (XIX. století). Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. 179 s. Studijní texty.

3. Neruda J.: Nyní a Škodlivé směry, in Antologie textů k dějinám české literární kritiky (XIX. století). Vyd. 2. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. 180 s. Studijní texty. s. 91-102

Tema 4.

LITERÁRNÍ KRITIKA PŘELOMU STOLETÍ

1. Česká moderna.
2. *Moderní revue* kritika se stala samostatným povoláním.
3. František Xaver Šalda. soubor esejů *Boje o zítřek*
4. František V. Krejčí. Rozvoj českého esejistického slohu (*Zrození básníka*, 1908).

Povinná studijní literatura

1. HAMAN, Aleš. *Nástin dějin české literární kritiky*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 2000. 131 s.
2. HRTÁNEK, Petr, ed. *Antologie textů k dějinám české literární kritiky: (XIX. století)*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. 179 s. Studijní texty.
3. Šalda F. X.: Kritika pathosem a inspirací; dostupné online na stránkách ÚČL.
4. Fischer O.: Kritika, in Antologie textů k dějinám české literární kritiky II: (1. polovina XX.století). Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, s. 47-52.

Tema 5.

LITERÁRNÍ KRITIKA POČ. 20. STOLETÍ- PERSONALISTICKÁ

1. Pozitivismus (Jaroslav Vlček, Jan Jakubec a Josef Hanuš).
2. Směr duchovědný jako reakce na pozitivismus.
3. Arne Novák.

4. Otokar Fischer.

Povinná studijní literatura

1. HAMAN, Aleš. *Nástin dějin české literární kritiky*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 2000. 131 s.
2. HRTÁNEK, Petr, ed. *Antologie textů k dějinám české literární kritiky: (XIX. století)*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. 179 s. Studijní texty.

Tema 6.

MYŠLENÍ O LITERATUŘE VE 20. A 30. LETECH

1. Šalda a mladá generace kritiků.
2. Jindřich Vodák a Václav Tille.
3. Autory kolem Lidových novin a Přítomnosti (Ferdinand Peroutka, Karel Čapek, Josef Čapek).
4. Antonín Matěj Píša.
5. Karel Teige jako programový esejista a kritik avantgardy.

Povinná studijní literatura

1. Čapek K.: Past Šrámkova i past kritiků, in *Antologie textů k dějinám české literární kritiky II: (1. polovina XX. století)*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, s. 69-73.
2. Fučík B.: Čtrnáctero zastavení (2 vybrané portréty), FUČÍK, Bedřich, TRÁVNÍČEK, Mojmír, ed. a BINAR, Vladimír, ed. *Čtrnáctero zastavení*. 1. knižní vyd. Praha: Melantrich, 1992. 357 s.
3. HAMAN, Aleš. *Nástin dějin české literární kritiky*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 2000. 131 s.

4. HRTÁNEK, Petr, ed. *Antologie textů k dějinám české literární kritiky: (XIX. století)*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. 179 s. Studijní texty.
5. Václavěk B.: O marxistickou teorii umění + K. Teige: Bouře na levé frontě, in *Antologie textů k dějinám české literární kritiky II: (1. polovina XX. století)*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, s. 56-61.

Tema 7.

LITERÁRNÍ KRITIKA ZA OKUPACE A PO ROKU 1945

1. Strukturalismus. Jan Mukařovský a Roman Jakobson.
2. Kritika katolická a marxistická.
3. Vojtěch Jirát. Václav Černý.
4. Skupina novostrukturalistů kolem Mukařovského a Vodičky (Miroslav Červenka a Milan Jankovič; Oleg Sus, Mojmír Otruba, Zdeněk Pešat, Jiří Opelík).
5. Myšlení o literatuře v 70-80. letech.
6. Proměny společnosti a literatury v 90. letech.

Povinná studijní literatura

1. HAMAN, Aleš. *Nástin dějin české literární kritiky*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 2000. 131 s.
2. HRTÁNEK, Petr, ed. *Antologie textů k dějinám české literární kritiky: (XIX. století)*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. 179 s. Studijní texty.
3. Jindřich Chaloupecký: ***Nové úkoly***, dostupné online - <http://www.ucl.cas.cz/edicee/?expand=/antologie/zdejin/1> (ref. Č. 20)
4. Jan Grossmann: ***Poslání kritiky ve společnosti***, dostupné online - <http://www.ucl.cas.cz/edicee/?expand=/antologie/zdejin/1> (ref. č. 21)

5. L. Štoll: *Třicet let bojů za českou socialistickou poezii*, dostupné online - <http://www.ucl.cas.cz/edicee/?expand=/antologie/zdejin/2> (ref. Č. 22)
6. Lopatka: *Otázky kritiky a hra s pojmy*, dostupné online - <http://www.ucl.cas.cz/edicee/?expand=/antologie/zdejin/3> (ref. Č. 23)
7. K. Chvatík: *Funkce kritiky ve společnosti v krizi*, dostupné online - <http://www.ucl.cas.cz/edicee/?expand=/antologie/zdejin/4> (ref. č. 24)
8. Milan Blahynka: *Metody a cíle*, dostupné online - <http://www.ucl.cas.cz/edicee/?expand=/antologie/zdejin/4> (ref. Č. 25)
9. Jiří Kratochvíl: *Literatura karnevalu, Šedesátá léta dnes, Obnovení chaosu*, in týž Č. 26)

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Chmelenského Slovo o kritice a Havlíčkova Kapitola o kritice
2. Literární kritika jako metaliteratura; specifika a žánry LK.
3. Sabinova Úloha kritiky, 4erudův Moderní člověk a umění
4. J. V. Sládek jako představitel kritiky lumírovské (viz Kritika a kritikářství)
5. Literární kritika v epoše DRUŽINY MÁJOVÉ
6. H. G. Schauer v základech ČESKÉ MODERNY
7. literární kritika v období ruchovců, lumírovců a v čas. Osvěta
8. F. X. Šalda a Jiří Karásek ze Lvovic (Kritika Patosem a inspirací; Karel Hlaváček)
9. Literární kritika v období MODERNY
10. T. Vodička: Základy umělecké kritiky
11. Vývoj a proměny české LK do 1. sv. války
12. Jan Franz: Studie
13. J. Durych: Ejhle, člověk
- 14.. Strukturalismus v české literární vědě a kritice
15. Mukařovského Kapitoly z české poetiky – a co z nich zbylo např. v Trávníčkově Poezii poslední možnosti
16. česká tzv. demokratická kritika v časech meziválečných, válečných a poválečných
17. V. Černý: Boje a směry socialistické kultury

17. literární kritika v 60. letech XX. století
18. M. Suchomel: Literatura z času krize; projev M. Kundery na 4. sjezdu Svazu československých spisovatelů (aneb: Schauer stále aktuální?)
19. Literární kritika v období normalizace; limity oficiální kritiky; kritika samizdatová a exilová
20. J. Lopatka: Předpoklady tvorby, A. Brousek: 4a brigádě
21. Současná česká literární kritika; literární a literárněkritická postmoderna
22. J. Kratochvil: Příběhy příběhů

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Povinná studijní literatura (učebnice, skripty)

1. ČERNÝ, Václav. *Co je kritika, co není a k čemu je na světě*. 1. vyd. Brno: Blok, 1968. 81, [1] s. Edice Hosta do domu; sv. 9.
2. HAMAN, Aleš. *Nástin dějin české literární kritiky*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 2000. 131 s.
3. HRTÁNEK, Petr, ed. *Antologie textů k dějinám české literární kritiky: (XIX. století)*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. 179 s. Studijní texty.
4. HRTÁNEK, Petr, ed. *Antologie textů k dějinám české literární kritiky II: (1. polovina XX. století)*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009. 95 s. Studijní texty.
5. JANOUSEK, Pavel, ed. a ČORNEJ, Petr, ed. *Dějiny české literatury 1945-1989*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007-2008. 4 sv. (kapitoly věnované literární kritice v daných obdobích)
6. JANOUSEK, Pavel. *Černá kočka, aneb, Subjekt znalce v myšlení o literatuře a jeho komunikační strategie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2012. 279 s. Literární řada.

7. PŘIBÁŇ, Michal, ed. *Z dějin českého myšlení o literatuře: antologie k Dějinám české literatury 1945-1990*. V tomto uspořádání vyd. 1. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2001-2005. 4 sv. Dokumenty; sv. 1, 2, 3, 4.

Doplňková literatura (studie, monografie, dokumenty):

1. BARTHES, Roland. *Kritika a pravda*. Praha: Dauphin, 1997, ©1968. 264 s. Studie; sv. 4.
2. BAYARD, Pierre. *Jak mluvit o knihách, které jsme nečetli*. 1. vyd. Brno: Host, 2010. 203 s.
3. ČERNÝ, Václav et al. *Tvorba a osobnost I*. Vyd. v tomto souboru 1. Praha: Odeon, 1992. 908 s.
4. ČERNÝ, Václav et al. *Tvorba a osobnost II*. Vyd. v tomto souboru 1. Praha: Odeon, 1993. 698 s., [32]s. fotogr.
5. DVOŘÁK, Miloš a SOLDÁN, Ladislav, ed. *Inflace slova v našem věku: texty z let 1945-1969*. Praha: Cherm, 2009. 365 s. Duch a tvar; sv. 4.
6. ECO, Umberto. *Vytváření nepřítele a jiné příležitostné texty*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2013. 246 s.
7. ENGLISH, James F. *Ekonomie prestiže: ceny, vyznamenání a oběh kulturních hodnot*. Vyd. 1. Brno:Host, 2011. 416 s. Teoretická knihovna; sv. 30.
8. FUČÍK, Bedřich, TRÁVNÍČEK, Mojmír, ed. a BINAR, Vladimír, ed. *Čtrnáctero zastavení*. 1. Knižní vyd. Praha: Melantrich, 1992. 357 s. Dílo Bedřicha Fučíka; Sv. 5.
9. GILK, Erik. *Literárně kritické praktikum: studijní opora k povinně volitelnému semináři...* 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. 59 s. Skripta.

10. HAMAN, Aleš. *Kontexty a konfrontace*. Praha: ARSCI, 2010. 454 s. Literární věda; sv. 3.
11. HARÁK, Ivo. *Býýýt odněkud: kritiky a studie k nové a novější české literatuře*. Vyd. 1. Praha: Protis, 2010. 315 s. Kritiky a eseje; sv. 3.
12. JANOUŠEK, Pavel. *Hravě i dravě: kritikova abeceda*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2009. 365 s. Literární řada.
13. KAUTMAN, František. *K typologii literární kritiky a literární vědy*. Praha: Primus, 1996. 189 s.
14. KOPÁČ, Radim. *Pomalá slunce hlasů: k nové české literatuře: od Balabána ke Zgublačenkovi*. Vyd. 1. Praha: Concordia, ©2005. 189 s.
15. KUDRNÁČ, Jiří, ed. *Česká literární kritika v dotyku se strukturalismem: (1880-1940)*. Vyd. 1. Brno: Host, 2003. 264 s. Strukturalistická knihovna; sv. 15. LOPATKA, Jan a ŠPIRIT, Michael, ed. *Šifra lidské existence*. Vyd. 1. Praha: Torst, 1995. 628 s.
16. NOVOTNÝ, Vladimír. *Ta naše postmoderna česká--: kritické vizitky literární současnosti*. Vyd. 1. Praha: Protis, 2008. 188 s. Kritiky a eseje; sv. 1. SONTAG, Susan. *Against interpretation, and other essays*. New York: Picador, ©1966. xi, 312 s.
17. ŠALDA, F. X. *Duše a dílo: podobizny a medailony*. Čtvrté vydání. V Praze: Melantrich, 1937. 353 - [2] s. Šalda, F[rantišek] X[aver]: Dílo; Sv. 4.
18. TREFULKA, Jan a UHDEOVÁ, Jitka, ed. *Doteky a posedlosti*. Vyd. tohoto souboru 1. Brno: Atlantis, 2012. 390 s. Spisy; 3.
19. Sborník „Na téma umění a život“ F. X. Šalda 1867—1937—2007
20. Sborník „Z dějin české literární kritiky“ (1965)
21. Soubor díla F. X. Šaldy digitalizovaný na stránkách ÚČL - <http://www.ucl.cas.cz/edicee/index.php?expand=/soubory/FXS>
22. Česká internetová literární kritika: <http://www.czechlit.cz/studie/ceska-internetova-literarni-kritika/>

